

El millor Fuster

RAFA GIL/ARXIU

Joan Fuster (1922-1992) va excel·lir com a articulista a la premsa setmanal i mensual. El volum *Assaig, II*, de l'*Obra Completa*, en deixa constància.

Edicions 62 i la Universitat de València publiquen els volums 2 i 3 de l'«Obra Completa» de Joan Fuster: 'Assaig, I' i 'Assaig, II'. Sumen gairebé 2.000 pàgines, entre tots dos.

“És, sens dubte, el millor Fuster, el més assagista, el menys subordinat a la circumstància o a la nota erudita —si és que, en Fuster, es produeix mai aquesta subordinació—, o almenys ho són els seus papers publicats a *Serra d'Or* i que constitueixen la immensa majoria dels que conformen aquest volum.”

Ho escriuen Antoni Furió i Josep Palàcios al volum *Assaig, II*, el tercer de l'*Obra Completa* de Joan Fuster, col·lecció que coediten Edicions 62 i la Universitat de València amb el suport de la Diputació de Barcelona.

L'afirmació forma part de la introducció de l'apèndix, constituït per notes explicatives que ens informen de la procedència dels textos aplegats i de les relacions que l'escriptor va mantenir amb els responsables de les revistes en què col·laborava, entre més materials complementaris. Alguns són inèdits, com ara els articles pensats per a ser publicats que no van arribar a ser-ho perquè foren censurats.

L'apèndix també recull les polèmiques i reaccions que de vegades suscitaven els articles de Fuster, ja fos en forma de cartes al director o d'articles. Per a documentar la relació de Fuster amb les revistes, s'hi reproduïx la correspondència que es conserva entre l'articulista i els responsables de la publicació.

Tots aquests materials ajuden a perfilar la història periodística del qui va ser un dels més grans professionals de l'articulisme català. Segons Josep Maria Casasús (*Periodisme català que ha fet història*, Proa, 1996), és l'assagista més important de la segona meitat del segle XX, i qui més va contribuir a dignificar l'article a la premsa catalana. Aquest historiador de la premsa catalana considera que Fuster només té un paral·lel, Josep Pla.

El volum *Assaig, II* recull, en 1.128 pàgines de gran format, allò que els editors i directors de la col·lecció anomenen “l'assaig seriati”, és a dir, els articles apareguts de manera periòdica a la premsa. En concret, les sèries

d'articles que Fuster publicà a *Serra d'Or*, *Tele/estel*, *Qué y dónde*, *El Món*, *Saó* i *EL TEMPS*.

El llibre s'ha editat conjuntament amb el volum anterior, *Assaig, I*, dedicat als assaigs apareguts en forma de llibre o de monografia, i als articles esparso divulgats de aïlladament en revistes en què Fuster només mantingué una col·laboració esporàdica.

El volum *Assaig, I* fa 808 pàgines. Els llibres que hi trobem són *El descrèdit de la realitat* (1955), *Les originalitats* (1956), *Tres notes marginals* (1957-1975), *Diccionari per a ociosos* (1964), *L'home, mesura de totes les coses* (1967), *Examen de consciència* (1968), *Babels i babilònies* (1972) i *Sagitari* (1985).

Examen de consciència i *Sagitari* no havien estat reunits en cap volum de la primera edició de les *Obres Completes*, la que es va fer en vida de l'autor i sota la seva direcció.

El primer títol de l'*Obra Completa* de Joan Fuster, dirigida per Furió i Palàcios, va aparèixer ara fa deu anys, exactament el juny del 2002. El títol n'indicava les característiques del text: *Poesia, aforismes, diari, vinyetes i dibuixos*.

La història de l'edició de l'obra de Joan Fuster afegeix un nou paral·lelisme, en aquest cas, bibliogràfic, entre l'escriptor de Sueca i el seu admirat Josep Pla.

Tots dos van iniciar la reordenació de les respectives obres sota el nom d'*Obres Completes*. Pla ho va fer a l'editorial Selecta entre els anys 1956 i 1962 i Fuster, a Edicions 62, a partir del 1968 i fins a la seva mort: el setè i darrer va aparèixer, pòstumament, el gener del 1994.

I tots dos disposaren d'un nou projecte de compilació total amb el nom en singular, per a diferenciar-lo de l'anterior: *Obra Completa*. Josep Pla el va engagar el 1966, a l'editorial Destino, amb un llibre que li prologà precisament Fuster, *El quadern gris*. El segon projecte de Fuster començà a fer camí el 2002, després de la seva mort.

La gran majoria d'articles del volum *Assaig, II* –més del 60%– corresponen als publicats a la revista cultural mensual *Serra d'Or*, on Fuster col·laborà des de bon començament, el 1959, primer de manera esporàdica, irregular, i

Antoni Furió i Josep Palàcios presenten Joan Fuster com l'assagista ideal, aquell que s'ajusta a l'assaig genuí

després, de manera continuada, amb una secció pròpia i durant dues etapes: “Restriccions mentals”, del 1968 al 1973, i “Passar el dia, empènyer l'any”, del 1978 al 1984.

Serra d'Or, recorden Furió i Palàcios, va ser la revista que Fuster va sentir més com a pròpia, no sols o no tant per haver-hi col·laborat des del principi o per haver-hi publicat més d'un centenar i mig d'articles, sinó

Tele/estel van ser recollits en llibres pel seu autor –per exemple, a *Sagitari*– o bé en volums de les *Obres Completes*, però els de *Saó* i *EL TEMPS* encara no havien estat aplegats en cap llibre.

En aquesta darrera revista Fuster hi publicà, l'any 1984, una trentena d'articles, que s'han agrupat sota el títol “Digestions temporals”. En una segona etapa, la revista li publicà aforismes extrets de llibres publicats.

Per als dos editors, en totes aquestes revistes es troba el millor Fuster perquè és el més assagista. També es pot trobar a la revista *Jano*, la publicació dels metges il·lustrats, però Fuster hi utilitzà el castellà i això deixava en principi aquests articles fora de l'operació de l'*Obra Completa*.

Si més no, de moment, diuen, “perquè la traducció que n'ha fet recentment Enric Sòria per a l'editorial Bromera, dins la ‘Biblioteca Joan Fuster’ –*Discordances* i *Més discordances*–, potser permetrà d'incorporar-los més endavant en un altre volum”.

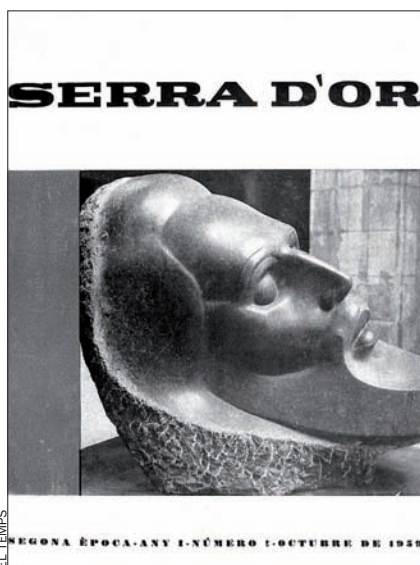
Aquest dubitatiu “potser” és esbandit per Furió i Palàcios a la introducció del volum *Assaig, I*: les col·laboracions literàries a la revista *Jano*, traduïdes al català, hi llegim, les “recuperarem en l'últim volum de l'OC”.

La premsa no diària, consideren Furió i Palàcios, va permetre a Fuster d'abordar els temes amb més densitat i, alhora, més llibertat.

Als setmanaris i revistes mensuals es va mostrar incisiu, punyent i càustic. I a *Serra d'Or* i *Jano* és on es deixa veure l'assagista vigorós, l'escriptor de nervi, el polemista audaç i contundent. De tota manera, matisen, és només una qüestió d'èmfasi i extensió: en tots els escrits hi és, sempre, Fuster.

A més, diuen Furió i Palàcios, la “unitat bàsica” d'escriptura de Joan Fuster és l'article: fins i tot molts dels seus llibres tenen aquest mateix origen, són compilacions d'articles.

Furió i Palàcios presenten Joan Fuster, a la introducció del volum *Assaig, I*, com l'assagista ideal, el que s'ajusta a

Primer número de la revista *Serra d'Or*. Fuster ja hi col·labora.

per la profunda amistat que tenia amb els seus impulsors i, particularment, amb Max Cahner; per la xarxa de relacions que va trenar al voltant de la revista; per la llibertat intel·lectual i l'amplitud de mires d'una publicació en principi religiosa, monàstica; per l'atenció que prestava al País Valencià i, sobretot, perquè era la revista que més i millor responia a un ideari, el de la construcció d'uns Països Catalans, que Fuster propugnava.

Només 34 articles de *Serra d'Or* havien estat recollits i publicats a diversos volums de la primera edició de les *Obres Completes*, en concret als volums III, IV i V. Alguns dels articles apareguts a *Qué y dónde*, *El Món* i

l'assaig genuí, definit pels dos filòlegs d'aquesta manera: "l'assaig fóra l'aplicació del dubte a tota especulació, sense que acabem combregant amb la pròpia resposta".

I més encara, diuen, a l'assaig tal com el va definir Antoni Mora, parafrasejant Adorno: l'assaig "no té ni principi ni fi: comença *in media res* i acaba just quan s'acaba, sense concloure, sense conclusions –és clar–, interrompent-se".

L'obra de Joan Fuster, diuen Furió i Palàcios, s'ajusta prou bé a aquesta definició de l'assaig. Una obra oberta, sense principi ni fi, sense conclusions tampoc. Sense talls bruscos d'un llibre a un altre, d'una forma expressiva a una altra.

Fuster, afegeixen, reprèn constantment els temes i les preocupacions, els desenvolupa o els dona un enfocament o un altre, i els torna a deixar.

"Tota la seva obra –una veritable *work in progress*, oberta, inacabada– s'encabiria perfectament dins el gènere de l'assaig", conclouen els dos filòlegs.

Aquests volums 2 i 3 de l'*Obra Completa* de Joan Fuster que ara s'acaben de publicar conjuntament inclouen tots els assaigs que s'acosten al concepte propi d'assaig, al que es podria denominar l'assaig personal o literari, sense especialitzacions en un tema central definitori, com la crítica literària, històrica, propagandística o pamfletària, que caracteritzaran cada un dels pròxims volums de l'*Obra Completa*.

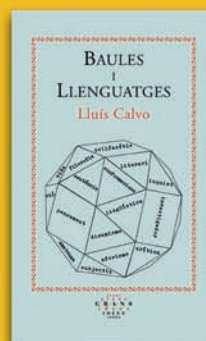
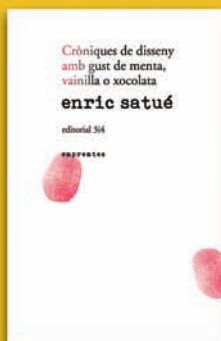

RAFA GIL/ARXIU

Lluís Bonada

Joan Fuster és considerat per damunt de tot un assagista.

www.tresiquatre.com

No
ve
tats

edicions 34 València